

Ing. Marian Jurečka
místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí

V Praze dne 29. 11. 2023
Č. j.: MPSV-2023/195183-250/1

Vážená paní předsedkyně,

dovolte mi reagovat na Váš otevřený dopis, ve kterém mě jménem Profesní komory sociálně-právní ochrany dětí, z. s., informujete o aktuální situaci v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, pokládáte konkrétní otázky ve vztahu k pracím na Ministerstvu práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) a navrhuje konkrétní opatření, která by mohla podpořit činnosti v sociálně právní ochraně dětí.

V první řadě mi dovoluete, abych vyjádřil své poděkování nejen za Vaši náročnou a záslužnou činnost, ale také za možnost otevřeně komunikovat a reflektovat postoje a potřeby pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“).

Jsem si vědom toho, že situace OSPOD není dlouhodobě příznivá a velmi mě mrzí, že jako profesní komora a členové, které reprezentujete, vnímáte nedostatečné vyslyšení svých potřeb. V minulém dopise jste uváděli, že OSPOD jsou personálně poddimenzované a sami pracovníci vnímají hrozbu budoucího zajištění ochrany ohrožených dětí z důvodu platového ohodnocení, neadekvátního řízení úřadů, neexistence karierního a profesního růstu a nedostatečných jistot.

Ze strany MPSV v posledních letech byly realizovány dílčí kroky ve vztahu k podpoře výkonu práce pracovníků sociálně-právní ochrany dětí. Jednalo se o podporu zařazení pracovníků OSPOD do 11. platové třídy. Zároveň jsou kontinuálně upravovány podmínky transferu (dříve dotace) na výkon sociálně-právní ochrany dětí tak, aby bylo možné transfer využít cíleně na náklady spojené s činností OSPOD, například na podporu administrativních pozic, supervizí a dalších činností. Lze doplnit, že za posledních šest let došlo k navýšení objemu prostředků v rozpočtu na výkon sociálně-právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností o 24 % (od roku 2014 dokonce o 95 %). V posledních deseti letech také došlo k výraznému nárůstu počtu pracovníků na úseku sociálně-právní ochrany dětí. Pro srovnání, před zavedením minimálního personálního standardu od 1. 1. 2013 bylo pro tento úsek vyčleněno 1 539 přepočtených úvazků (o rok dříve dokonce jen 1 290). V loňském roce pracovalo na úseku sociálně-právní ochrany dětí 2 713 pracovníků (2 629 přepočtených úvazků). Tím došlo i ke snížení počtu případů připadajících na pracovníka.

Co se týče metodické podpory, je nutné vnímat omezení ve vztahu k výkonu přenesené působnosti, kdy za kvalitu výkonu sociálně-právní ochrany dětí ze zákona odpovídá a nese náklady na něj MPSV, ač nemá možnost jej přímo řídit. MPSV zároveň plně respektuje metodickou roli krajských úřadů, odkud je ale též omezena možnost přímého řízení OSPOD na úrovni ORP. Zde lze uvést, že jen v posledních šesti měsících bylo realizováno přibližně pět metodických porad s krajskými úřady ve vztahu k sociálně-právní ochraně dětí, rovněž v následujícím půlroce jsou naplánovány metodické porady zaměřené na implementaci záměrů novely zákona o sociálně právní ochraně dětí, podpory transformace pobytových zařízení pro děti, podpory náhradní rodinné péče apod.

MPSV ve své roli, omezené v tomto směru na vydávání metodických doporučení a stanovisek, přistupuje ke sjednocení a usměrnění výkonu sociálně-právní ochrany dětí především otevřenou diskuzí nad vhodnými postupy s kolegy a kolegyněmi z krajských úřadů a jejich prostřednictvím s obecními úřady obcí s rozšířenou působností (OSPOD). Vzhledem k množství pracovišť OSPOD a jejich profesních přístupů není vždy možné dosáhnout plného konsensu v metodickém pojetí jednotlivých oblastí sociálně-právní ochrany dětí, ale MPSV případné připomínky či komentáře vždy zohledňuje a zejména věnuje velké úsilí dostatečnému vysvětlení všech doporučených postupů či stanovisek. S respektem k metodické roli krajských úřadů MPSV též zodpovídá přímé dotazy OSPOD a poskytuje písemné i telefonické konzultace, přičemž odpovědi na přesahové dotazy jsou též sdíleny napříč všemi kraji. V posledním roce vydalo MPSV metodiku k doprovázení pěstounů, vychází metodika pro OSPOD v případech násilí na dětech, metodika k tzv. hostitelské péči, oddechu u přechodných pěstounů po předání dítěte nebo materiál k práci s dětmi odcházejícími z ústavních zařízení. Všechny tyto materiály jsou zpracovávány ve spolupráci s odborníky z daných oblastí jak z řad sociálních pracovníků OSPOD, krajských úřadů, tak neziskového sektoru či akademické obce.

Pokud zmiňujete chaotické, společensky škodlivé či dokonce protizákonné metodické vedení ze strany MPSV, pak je třeba uvést, že metodické vedení MPSV je konzistentní, nicméně reaguje jak na praxi, která bohužel v některých případech vybočuje jak ze zákonem daných postupů (reagujeme např. na rozhodnutí Ústavního soudu ČR, Nejvyššího správního soudu ČR i Evropského soudu pro lidská práva), tak postupů lege artis sociální práce. Žádným soudem, který podle Vás jediný může vykládat právní předpisy, nebyla nikdy konstatována nezákonnost metodik vydaných MPSV. I přesto bohužel v minulosti došlo ke „stažení“ některých metodik, byť paradoxně z jejich principů vychází sociální pracovníci stále. Máte pravdu, že toto může působit poněkud chaoticky.

K omezení ústavní péče o nejmenší děti a úpravě zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen „ZDVOP“) je nutné uvést, že návrh byl v rámci novely zákona o sociálně-právní ochrany dětí v roce 2021 vložen až v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR pozměňovacími návrhy poslanců. Nejde tedy o návrh MPSV, byť k většině přijatých pozměňujících návrhů týkajících se omezení institucionální péče o nejmenší děti mělo MPSV kladné stanovisko. Do navržených pozměňujících návrhů schvalovaných předpisů v Poslanecké sněmovně však MPSV nemůže zasahovat a navrhopvat např. dílčí úpravy. Takto legislativní proces nefunguje. Pokud jde o ZDVOP, MPSV vnímá od začátku takto striktní omezení, nezohledňující např. sourozenecké vazby, jako příliš úzké, z toho důvodu po diskusi navrhuje zavedení výjimek, za kterých by i malé děti mohly být umístěny ve ZDVOP. Jiným způsobem, než novelou, změnit již schválený právní předpis nelze, proto MPSV připravilo již krátce po schválení zákona č. 363/2021 Sb. návrh právního předpisu, který zavádí výjimky ze striktního zákazu umístění nejmenších dětí do ZDVOP a zároveň, s ohledem na postupné nabíhání účinnosti dalších schválených omezení institucionální péče, přistupuje ke změnám v oblasti zprostředkování náhradní péče, aby byl jednodušší, rychlejší a transparentní a bylo více náhradních rodin pro ohrožené děti.

Vzhledem k očekávanému posunu účinnosti výše uvedeného návrhu může dojít k určitému období, kdy nebude možné dítě mladší tří let do ZDVOP umístit. Z toho důvodu MPSV navrhlo úpravu formou pozměňovacího návrhu, aby daný zákaz od ledna 2024 odbouralo. Je však nutné uvést, že MPSV dlouhodobě pracuje na úpravách systému náhradní rodinné péče. Vzhledem k poslednímu narovnání odměn pěstouna je vidět, že roste počet zájemců o zprostředkování náhradní rodinné péče a v současné době krajské úřady evidují ve svých evidencích celkem 310 rodin žadatelů o zprostředkování pěstounské péče. Z toho je využitelných pro pěstounskou péči aktuálně (vzhledem k přerušením a dalším situacím) 160 rodin. Co se týká pěstounské péče na přechodnou dobu (dále jen „PPPD“), tak v ČR máme přibližně 650 rodin, které vykonávají PPPD. Je úkolem zejména krajských úřadů, OSPOD, ale i MPSV působit na PPPD, aby přijímali i sourozenecké skupiny, a vytvořit jim k tomu adekvátní podmínky. Po dlouhodobém nízkém zájmu o zařazení do „evidence pěstounů na přechodnou dobu“ (v uplynulých 4 letech bylo podáváno ročně kolem 115 žádostí), se v roce 2022 počet zájemců o výkon této péče zdvojnásobil. Za rok 2022 bylo podáno celkem 221 žádostí o zařazení do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu a dle informací krajských úřadů tento trend pokračuje i v roce 2023. Věříme, že díky aktivní práci s rodinou, podporou PPPD, ale též využívání dalších možností jako je např. umisťování dětí do péče budoucích osvojitelů přímo z porodnice či výjimečnému rozdělení sourozeneckých skupin do více blízkých PPPD s kontaktem (při respektování vzájemných citových vazeb dětí) se povede posílit náhradní rodinnou péči.

Od roku 2023 byly zahájeny i dva systémové projekty zaměřené na sjednocení přístupu k ohroženým dětem, tak i standardizace postupů při zprostředkování NRP,

kteře působí přímo v terénu a nabízí spolupřáci při přehodnocování konkrétních situací a IPOD u dětí, podporují kampaňové aktivity, které je třeba dělat na úrovni krajů a poskytují podporu s individuálními nábery náhradních rodičů. Rovněž mají za cíl s kraji podpořit implementaci síťování v jednotlivých lokalitách. V rámci těchto projektů je nadále zajišťováno vzdělávání pracovníků SPOD a navrhován kompetenční model dle dřívějších diskusí a podnětů Profesní komory SPOD.

K Vaším konkrétním dotazům k pracovním skupinám.

- Na MPSV od roku 2022 proběhlo několik jednání pracovních skupin k přípravě novely zákona o sociálně právní ochraně dětí, která je nyní předložena na Vládu.
- Pracovní skupiny ke Strategii ochrany práv dětí a Akčnímu plánu naleznete zde: [Pracovní skupiny \(mpsv.cz\)](https://mpsv.cz). Nyní jsou členové těchto skupin zapojeni do prací na nové právní úpravě, jelikož jde v podstatě o totožné skupiny k obdobným oblastem.
- K činnostem pracovních skupin k nové právní úpravě lze doplnit, že proběhlo několik pracovních jednání a dne 3.10.2023 se konala i konference k tématu. Veškeré výstupy jsou veřejně sdíleny na webových stránkách Právo na dětství.
- V roce 2022 se začala nepravidelně scházet pracovní skupina ke koliznímu opatrovnickví ve vztahu k vydiskutování této oblasti společně se zástupci pracovníků sociálně právní ochrany dětí, zástupci justice, akademické sféry apod. Výsledkem této činnosti je návrh metodického materiálu, který se nyní po posledních připomínkách členů finalizuje.
- V roce 2023 zahájily činnost pracovní skupiny zaměřené na přípravu nové normy v sociálně-právní ochraně dětí, k novele zákona o sociálních službách, úpravě profesního zákona a rovněž sociálně-zdravotního pomezí a kvalitě. Tyto pracovní skupiny společně komunikují a jsou vzájemně propojeny.

Činnosti v oblasti sociálně-právní ochrany dětí vycházejí z dlouhodobé koncepce v dané oblasti, aktuálně ukotvené v Národní strategii ochrany práv dětí na období 2021 až 2029 a na ni navazujícího Akčním plánu do roku 2024. Vzhledem k přípravě nové úpravy na podporu rodin a ochrany dětí nebyly svolávány specifické skupiny, ale práce jsou v rámci pracovních skupin k nové normě.

K podpoře ze strany UNICEF lze dodat, že MPSV stejně jako ostatní resorty, kraje a organizace spolupracuje s UNICEF v řadě témat od podpory rodičovských kompetencí, péče o děti, nastavení systému monitoringu a evaluace péče o děti v evropské projektu, po podporu dětí s postižením z Ukrajiny. Podpora v oblasti sociálně-právní ochrany, včetně oblasti řešení dětí přítomných násilí, je jednou ze

spoluprací dle společného pracovního plánu. Pro podporu realizace výše uvedených změn byl vytvořen společný pracovní plán s organizací UNICEF pro období 08/2022 až 03/2024, jehož součástí je aktivita 1.5., zaměřená na expertní podporu procesu reformy systému péče o ohrožené děti. Tato aktivita je financována prostřednictvím projektu „Supporting Child Protection System Reform in the Czech Republic“. Požadavek, aby podpora byla zprostředkována nestátním subjektem, vzešla přímo od UNICEF. Dobrá rodina o.p.s. měla přitom předchozí zkušenosti se spoluprací s UNICEF a MPSV v rámci řešení humanitární krize na Ukrajině. Jde o vztah dvou nestátních subjektů, MPSV je pouze příjemcem výsledků této spolupráce. Přínosem pro MPSV je úspora veřejných zdrojů (tyto práce by bylo nutno hradit ze státního rozpočtu, který pro tento účel nemá v roce 2023 vyčleněny odpovídající prostředky).

Uvedený projekt je zaměřen pouze na expertní podporu v rámci přípravných prací (první fáze činnosti pracovních skupin, rešerše a zpracování podkladů), které předchází standardní procesy přípravy právní úpravy. Ty budou v celém rozsahu realizovány Ministerstvem práce a sociálních věcí. Činnost pracovních skupin, která je v rámci první fáze přípravy financována z grantu UNICEF, bude po skončení této podpory (31. 12. 2023) převzata MPSV.

MPSV přitom spolupracuje v této přípravné fázi i s dalšími subjekty, například vládním analytickým útvarem v oblasti hodnocení dopadů regulace. Další významným partnerem je Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, zejména pro nastavování evidence base podkladů a rozhodování ministerstva. V poslední době pro MPSV připravil studie a analýzy v oblasti svěřenectví (využito při novele zákona o sociálněprávní ochraně dětí 2023), dále provádí šetření k etnicitě dětí v náhradní péči (v kontextu rozsudku EK pro ČR), aktuálně bude s MPSV spolupracovat v rámci komplexního výzkumu na několika šetření a studiích v oblasti odebírání dětí, podpoře ZDVOP a dalších témat spojených s náhradní péčí v kontextu opatření Akčního plánu a dalších mezinárodních závazků.

Ve vztahu k Vaším podnětům a návrhům za které vám děkuji, si dovoluji pouze obecně uvést, že na mnohém MPSV ve spolupráci s dalšími partnery již pracuje a další body by bylo vhodné otevřít s pracovníky odboru rodinné politiky a ochrany dětí (zuzana.zarasova@mpsv.cz) a následně v dalším kroku je můžeme probrat na společném jednání k představení možných oblastí spolupráce.

S pozdravem

Profesní komora sociálně-právní ochrany dětí, z. s.

Vážená paní

Mgr. Dagmar Kubičiková

předsedkyně

K Ovčínu 1493/1

180 00 Praha 8

Doložka z konverze dokumentu do elektronické podoby – z moci úřední

Dokument 161442956-423327-231207144537.pdf vznikl převedením listinného dokumentu do elektronického dokumentu pod pořadovým číslem **161442956-423327-231207144537**. Vzniklý dokument obsahem odpovídá vstupnímu dokumentu. Počet stran dokumentu: 5

Vstup neobsahoval viditelný prvek, který nelze plně přenést na výstup.

Konverzi provedl subjekt: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Pracoviště: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Datum vyhotovení: **07.12.2023**

Jméno a příjmení osoby, která konverzi provedla: Lenka Frantová

Poznámka:

Konverzí dokumentu se nepotvrzuje správnost a pravdivost údajů obsažených v dokumentu a jejich soulad s právními předpisy. Kontrolu doložky lze provést v centrální evidenci doložek na adrese <https://www.czechpoint.cz/overovacidolozky>.

161442956-423327-231207144537